

REACTIE ECONOMISCHE ZAKEN

Over ECP

ECP brengt publieke en private partijen bij elkaar op belangrijke digitaliseringsvraagstukken (zeekabels, online trust coalitie, AI-coalitie, veiliginternetten.nl etc). Medewerkers van EZK zijn vaak vanuit publieke zijde betrokken bij deze vorm van samenwerking. Door de jaren heen is intensief samengewerkt op die beleidsinhoudelijke activiteiten. Dit laat onverlet dat de accounthouder, FEZ en de verschillende dossierhouders bij EZK de inspanningen en resultaten van ECP kritisch beoordelen.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) streeft onder andere een digitaal veilige en innovatieve samenleving na. Daarbij gebruikt het ministerie harde instrumenten (financiële prikkels en subsidies, verplichtende wetgeving, etc.), maar ook minder harde instrumenten zoals het opbouwen van netwerken en kennis, communicatiemiddelen, etc.

Stichting ECP vervult een unieke platformfunctie die open en toegankelijk is voor alle partijen in het digitale ecosysteem, en als zodanig ook actief wordt gebruikt en gewaardeerd. In die rol draagt ECP bij aan de beleidsdoelen op het gebied van digitalisering van EZK en andere ministeries. Naast de platformfunctie worden er ook concrete resultaten bereikt. Zo zijn er afgelopen jaren tal van projecten geweest die hebben bijgedragen aan bijvoorbeeld de versterking van Nederland als digitale hub via de ontwikkeling van zeekabelinfrastructuur, samenwerking en groei op het gebied van kunstmatige intelligentie (AI), het organiseren van grote bijeenkomsten over cybersecurity (digitale veiligheid), en het coördineren en verbeteren van de digitale veiligheid voor bedrijven en burgers via verschillende platforms en websites (zoals veiliginternetten.nl, NL IGF en Platform Internetstandaarden).

EZK toetst altijd of de subsidieaanvraag en de activiteiten die ECP uitvoert in lijn zijn met bijvoorbeeld de doelstellingen van de Strategie Digitale Economie. Ook rapporteert EZK belangrijke ontwikkelingen in de voortgangsrapportage van de Strategie Digitale Economie. Tussendoor levert ECP een tussenrapportage op en achteraf overlegt ECP een jaarverantwoording ('eindrapportage') met daarin de resultaten en opbrengsten van hun activiteiten ten behoeve van de subsidievaststelling. Daarmee toetst EZK jaarlijks of de uitvoering van de activiteiten bijdraagt aan de beleidsdoelen van EZK.

Aanvullend op deze rapportages van ECP voert EZK evaluaties uit, zoals de Birch-evaluatie van publiek-private samenwerkingen (pps'en) in het digitale domein.¹

Hierin is ook gekeken naar de effectiviteit van de uitvoering van verschillende pps'en waarbij ECP een uitvoerende rol vervult.

Het is niet vreemd dat binnen een sector medewerkers van werkgever switchen. Wij herkennen ons niet in de uitleg dat de lange relatie met ECP het moeilijk maakt om constructief kritisch te zijn over de subsidievertrekking. Er zijn in de afgelopen

jaren genoeg aanpassingen gedaan in de bundel. De laatste jaren is de subsidie vanuit EZK zelfs van ongeveer 7 miljoen naar ongeveer 3 miljoen teruggeschoefd.

Schijn van belangenverstrengeling

Vanuit EZK hebben we de situatie vanuit onze rol als subsidieverstrekker beoordeeld. Voor EZK is van belang dat wordt voldaan aan de subsidieverplichting dat inhuur van derden tegen marktconforme tarieven en op transparante wijze gebeurt. Dit is jaarlijks vastgesteld door een onafhankelijke accountant en gaf verder geen aanleiding voor nader onderzoek.

Bovendien wordt de subsidieverplichting gesteld dat eventuele inhuur van derden transparant en tegen marktconforme tarieven moet gebeuren. Het is vervolgens aan stichting ECP om te besluiten of zij diensten, zoals personeelsdiensten, inkopen of in eigen beheer doen, zolang dit aan de subsidieverplichting voldoet. De verplichting, dat inhuur van derden tegen marktconforme tarieven moet gebeuren, betekent niet dat de ingehuurde derde partij geen winst mag maken: de tarieven die in de markt worden gehanteerd houden immers ook rekening met een zekere winstmarge.

Jaarlijks controleert de externe accountant of aan de subsidieverplichtingen die EZK stelt, waaronder de inhuur van derden zoals LunaVia B.V., is voldaan. Jaarlijks is er een goedkeurende accountantsverklaring overlegd aan EZK. Die gaf geen aanleiding om te twijfelen aan het oordeel dat er voldaan is aan de subsidieverplichtingen.

Los daarvan heeft EZK kennis genomen van de beoordeling van wijzigingen van de overeenkomst tussen de stichting ECP en LunaVia B.V. die advocatenkantoor Van Doorne op verzoek van ECP heeft uitgevoerd. De conclusie daarvan was dat het goed verdedigbaar was dat voldaan is aan de aanbestedingsregels. Ook dit advies heeft EZK geen aanleiding gegeven om nader onderzoek te doen.

Als de accountantsverklaring aanleiding geeft voor verdere vragen, dan kan EZK meer documentatie opvragen. De accountantsverklaringen van de afgelopen jaren hebben geen aanleiding gegeven om aanvullende documentatie op te vragen.

Tot op heden is ons niet bekend dat de accountant heeft geconstateerd dat de WNT niet is nageleefd. Zoals wij in een eerdere set antwoorden hebben aangegeven, controleert de accountant van ECP jaarlijks of de WNT correct is toegepast en geeft hierover een controleverklaring af. Deze controleverklaring is voor de jaarlijkse controle van de jaarverslagen van ECP en moet niet verward worden met de controleverklaring die nodig is voor de subsidievaststelling. Naast een controlerende taak heeft de accountant een meldingsplicht. Indien bij een overschrijding van het bezoldigingsmaximum de terugvordering niet in het financieel verslaggevingsdocument is opgenomen, meldt de accountant de vordering aan de minister van BZK. De minister die verantwoordelijk is voor het beleidsveld is vervolgens verantwoordelijk voor de handhaving. Hetzelfde geldt wanneer de

vordering nog niet is ontvangen. Indien bij een overschrijding van het maximum het bedrag nog niet is terugontvangen, meldt de accountant dat ook.

KWINK

Kwink heeft in 2024 terecht aanbevolen dat de koppeling tussen de beleidsdoelen van EZK en de activiteiten van ECP verbeterd kan worden. Waar mogelijk zullen we dit verbeteren, voor zover dit nog niet gebeurt. Zo wordt de ONE-conferentie jaarlijks geëvalueerd door een enquête onder de bezoekers, en wordt voor veiliginternetten.nl jaarlijks een gebruikersonderzoek gedaan naar de effectiviteit van de website om verbeteringen aan te kunnen brengen. Hierbij is er wel een kanttekening te maken dat het in het algemeen lastig is om de beleidsdoelen waaraan wordt gewerkt concreet en SMART te maken. Bij het beoordelen van de effectiviteit van beleid zijn kwalitatieve waarderingen van stakeholders dan vaak de best beschikbare graadmeter. Het werk van ECP wordt wat betreft doorgaans positief beoordeeld door stakeholders (privaat en publiek).

Binnen EZK zijn er, met name na het KWINK-rapport van 2024, kritische noten geplaatst bij de overeenkomst tussen stichting ECP en LunaVia B.V. EZK heeft daarom met belangstelling kennisgenomen van het juridisch advies dat de stichting ECP heeft ingewonnen bij advocatenkantoor Van Doorne. Op basis daarvan was er geen aanleiding om vanuit EZK, zijnde subsidieverstrekker, hier nog verder naar te laten kijken.

Informeren Kamer

De subsidierelatie stamt inderdaad uit 1997. Sinds de oprichting heeft stichting ECP aan verschillende publiek-private projecten gewerkt, zoals bijvoorbeeld aan het stimuleren van ICT-gebruik in Nederland, het mogelijk maken van veilige elektronische handel, of aan een gedragscode over hoe om te gaan met onrechtmatige content op internet (zoals kinderporno, discriminatie en aanbod van illegale goederen). Voor de periode van 1997 tot 2018 valt echter op dit moment niet met zekerheid vast te stellen of in die periode langer dan vier jaar voor eenzelfde activiteit of project subsidie is verleend, en zo ja op welke grondslag de subsidie destijds is gebaseerd (en dus of daarvoor een maximum van 4 jaar gold). Voor een overzicht van alle projecten/activiteiten, bijbehorende subsidies en de looptijd van de subsidies vanaf 1997 tot 2018 is inzage in de oude stukken in de archieven nodig. Over de periode vanaf 2018 is -naar aanleiding van jullie eerdere vragen en zoals in de eerdere beantwoording aangegeven- wel vastgesteld dat de subsidie voor sommige projecten al langer dan vier jaar loopt.

Er is wat verwarring in de terminologie in het KWINK-rapport (soms spreektaal) en de juridische terminologie. Een incidentele subsidie heeft geen wettelijke grondslag, daarnaast heb je de (maatwerk)subsidies op basis van een wettelijk kader (grondslag). Juridisch bestaat een 'incidentele subsidie met wettelijke grondslag'

zoals KWINK het noemt niet. Hier wordt een 'maatwerksubsidie op basis van wettelijk kader' bedoeld. In niet-juridisch taalgebruik is het goed voorstelbaar dat men met 'incidenteel' eigenlijk 'jaarlijks' bedoelt, in tegenstelling tot 'meerjarig', maar dat is dus anders dan de juridische terminologie.

Zoals gezegd is in het geval van de ECP-subsidie artikel 2, eerste lid, aanhef en onderdeel a (innovatie), van de Kaderwet EZ-, LVVN- en KGG-subsidies de wettelijke grondslag. De ECP-subsidie betreft dus geen incidentele subsidie (zonder wettelijke grondslag). Vanuit dit wettelijke kader kan er langer dan vier jaar maatwerksubsidie verstrekt worden als aan de in de Kaderwet genoemde vereisten voldaan is. Voor maatwerksubsidies moeten de Eerste en Tweede Kamer vooraf geïnformeerd worden als deze maatwerksubsidie na vier jaar wordt voortgezet. Naar aanleiding van uw vragen zijn wij erachter gekomen dat dit niet is gebeurd. Hierover zullen de beide Kamers zo snel mogelijk worden geïnformeerd.

De kritiek van KWINK zag niet op het informeren van de Kamers. De aanbevelingen van KWINK zagen op het onderscheid tussen meerjarige en jaarlijkse subsidies. Helaas is pas naar aanleiding van de vragen van Nieuwsuur geconstateerd dat beide Kamers hadden moeten worden geïnformeerd. Dat bleek niet uit de aanbevelingen van het KWINK-rapport.

Transparantie

Nieuwsuur heeft terecht gesteld dat op de website van ECP nog niet expliciet vermeld werd dat LunaVia B.V. een eigen onderneming is van ECP-directeuren. Dit is vervolgens door ECP aangepast. Overigens ziet de subsidieverplichting die EZK voorschrijft niet op transparantie over haar directie, maar schrijft deze voor dat de de inhuur van derden tegen marktconforme tarieven en transparant gebeurt.

Tarieven ECP

EZK verleent subsidie aan de stichting ECP, waarbij wordt beoordeeld of de uurtarieven van ECP redelijke kosten zijn. Dat is het geval, de uurtarieven zitten vergeleken met andere subsidieontvangers voor vergelijkbare activiteiten aan de lage kant.

Het ministerie van EZ heeft in de subsidievoorwaarden bepaald dat bij de inhuur van derden dit tegen marktconforme tarieven en onder transparante criteria dient te gebeuren. Er zijn door het ministerie geen andere afspraken over tarieven of winsten gemaakt met ECP.

De beleidsdirectie is verantwoordelijk voor zowel de inhoudelijke als de financiële beoordeling van een subsidieaanvraag en voor de vaststelling. Dat betekent dat de beleidsdirectie bij een projectaanvraag beoordeelt of de in de aanvraag begrote

kosten reëel en redelijk zijn, wat niet per definitie samenvalt met 'marktconform'. Er is bij subsidies niet altijd sprake van economische activiteiten, waardoor marktconformiteit niet in alle gevallen de juiste maatstaf is.

FEZ en de beleidsdirectie kunnen op verschillende manieren beoordelen of de kosten redelijk zijn. In het proces van de subsidieaanvraag wordt gekeken naar tarieven bij vergelijkbare partijen. Uit een vergelijking met de tarieven van andere subsidieontvangers blijken de gesubsidieerde uurtarieven van ECP aan de lage kant te liggen. Daarnaast worden deze tarieven vergeleken met voorgaande jaren, om te bepalen of de ontwikkelingen over de jaren heen redelijk zijn. Ook wordt als benchmark de Handleiding Overheidstarieven (HOT-tarieven) gebruikt.

Dat is anders bij de tarieven voor inhuur van derden, in casu Luna Via B.V.: daarvoor geldt wel de verplichting dat deze marktconform moeten zijn. De accountant kijkt of aan de subsidieverplichtingen is voldaan, waaronder deze eis dat de tarieven voor inhuur van derden marktconform zijn.

Over AIC4NL

De geschetste situatie was ons voor zover wij hebben kunnen nagaan niet eerder bekend. We kunnen de juistheid van de in de vraag gestelde informatie binnen dit korte tijdsbestek niet verder verifiëren, daarom doen wij hier geen uitspraken over.

EZK is geen lid van het bestuur van de Stichting AIC4NL (voorheen AiNed). EZK is lid van de Strategische Adviesraad van de stichting AIC4NL, maar die gaat over strategie en niet over de bedrijfsvoering van de stichting. Het betreft een adviesraad. Dat een ambtenaar vanuit een subsidieverlenend departement zitting heeft in een adviesraad is heel gebruikelijk.

Net als in de subsidiebeschikking aan ECP wordt in de subsidiebeschikking voor AiNed vereist dat bij inhuur van derden marktconforme tarieven worden gehanteerd. In het geval van AiNed, een geaccordeerd groeifondsproject, is het RVO die namens EZK controleert of voor AiNed aan de subsidieverplichtingen is voldaan op basis van de aanvraag, de (tussentijdse) verantwoording en een goedgekeurde accountantsverklaring achteraf.

REACTIE ECP

Stichting ECP kan alleen reageren namens zichzelf en dat doen wij ook. Wij spreken niet voor andere organisaties en wij reageren niet op als-dan situaties. Wij concentreren ons op de situatie zoals die is en op onze resultaten uit het verleden. Leidend voor ons zijn daarbij altijd de afspraken die zijn vastgelegd in de geldende governance, de voorwaarden voor subsidies die wij aanvragen en bredere wet- en regelgeving die op onze organisatie van toepassing is. ECP heeft zich daar altijd aan gehouden. Ons doel is altijd en dus ook in de toekomst te voldoen aan zowel juridische verplichtingen als maatschappelijke uitlegbaarheid. Zo hebben wij het eerder verwoord aan jullie:

- ECP heeft bij haar activiteiten, organisatiestructuur en governance altijd en volledig voldaan aan wet- en regelgeving en voorwaarden voor good governance. De onderbouwing daarvan blijkt ook uit onder meer onze jaarrekeningen, accountantsverklaringen en subsidieverantwoording.
- Voor gevallen waar ECP is afgeweken van zaken, hebben wij dat naar alle partijen onderbouwd, vanuit het principe 'pas toe of leg uit'. De verantwoording daarover hebben wij altijd richting onze stakeholders gedaan, in het bijzonder subsidieverstrekkers, deelnemers en andere relaties.
- Tegen deze achtergrond heeft het bestuur van ECP zich regelmatig de vraag gesteld of de gekozen structuur en governance voor het behalen van haar doelstellingen nog steeds passen bij de wettelijke én maatschappelijke randvoorwaarden.
- Hoewel die afweging tot op heden telkens positief is uitgekomen, is het bestuur van ECP in 2022 het gesprek gestart over aanpassing van structuur en governance. In 2023 zijn o.a. statuten en directiereglement volgens "good governance" in lijn met de WBTR aangepast. Hierop volgde in 2024 het besluit tot de start van een governancetraject in 2025. Door uitval van ondergetekende is daar vertraging in gekomen. Doel is om dit in 2026 ingericht te hebben. Overigens is de lengte van een dergelijk traject allesbehalve uitzonderlijk.

Omdat je op gegeven moment (in)direct vraagt naar 'pas toe of leg uit': toepassing van *good governance* betekent ook dat een organisatie passend omgaat met de situatie waarin wordt afgeweken van bepaalde situaties. Dat heeft ECP altijd gedaan: naar subsidieverstrekkers en stakeholders zijn wij duidelijk en transparant over situaties waar ECP afwijkt van een bepaalde norm.

REACTIE LUNAVIA BV

De tarieven van LunaVia worden beoordeeld en goedgekeurd door het bestuur van ECP. Het ministerie beoordeelt de tarieven en inzet van ECP.

LunaVia hanteert geen vooraf vastgestelde marge. De marktconforme concurrerende tarieven dekken de kosten voor faciliteiten en personeel en bevatten een risico-opslag om afschaling bij werkafname verantwoord op te vangen.

In algemene zin geldt dat wij nooit publiek uitspraken doen over de financiële positie van LunaVia of van ons werk voor individuele opdrachtgevers, waarvan LunaVia er meerdere heeft in verschillende domeinen. Dit betreft bedrijfsvertrouwelijke informatie. Vanzelfsprekend deponeren wij onze jaarrekeningen bij de Kamer van Koophandel.

De directeurs ontvangen geen bezoldiging van ECP. Uren worden conform de WNT door ECP verantwoord op basis van daadwerkelijk voor ECP gemaakte uren die aan LunaVia worden vergoed, net als alle andere werknemers die ingezet worden voor ECP. De directeurs ontvangen geen bezoldiging van ECP. Conform de WNT verantwoordt ECP de via LunaVia vergoede uren uitsluitend op basis van daadwerkelijk voor ECP gemaakte uren. Resultaten van LunaVia vallen buiten de WNT en kunnen per jaar verschillen, mede omdat LunaVia voor meerdere opdrachtgevers werkt. Eventuele resultaten van LunaVia vallen buiten de WNT.

Het ECP-bestuur is verantwoordelijk voor de governance. LunaVia voert haar werkzaamheden uit binnen de kaders en besluiten die ECP stelt. Er zijn waarborgen ingericht voor onafhankelijkheid en controle, zoals besluitvorming over tarieven door het ECP-bestuur, vastgelegde bevoegdheden, controle van urenregistratie en toetsing door een onafhankelijke accountant.

REACTIE STICHTING AINED (INMIDDELS AIC4NL)

27 februari

Met betrekking tot uw vragen van 24 februari wordt u verwezen naar de voorgaande antwoorden. In aanvulling hierop het volgende. Zoals gemeld heeft AIC4NL in haar processen en systemen checks en balances geïmplementeerd die onder andere belangenverstrengeling voorkomt, waaronder het vier-ogen principe, externe boekhouding en accountantscontrole. Dit betekent dat procuraties steeds door twee verschillende personen moeten worden goedgekeurd. Ook betalingen moeten steeds door twee verschillende personen worden goedgekeurd. Verder hebben we laten weten dat een interne controle heeft vastgesteld dat in overeenstemming met de checks en balances in onze procedures niemand zelfstandig procuraties en betalingen aan LunaVia heeft verricht. Gezien het belang dat wij als AIC4NL hieraan hechten, hebben wij besloten tot een onderzoek door een externe partij. Zoals gemeld wachten wij de uitkomst van dat externe onderzoek af. Wij doen lopende dat onderzoek geen verdere mededelingen.

24 februari

De bedoelde periode van de LunaVia dienstverlening aan AIC4NL is inderdaad oktober 2022 t/m maart 2026 (42 maanden). Daaraan voorafgaand was er de interim-directeur van januari 2022 tot oktober 2022. Daarnaast heeft het bestuur besloten tot twee verlengingen, één van 12 maanden (besloten december 2024) en één van 3 maanden (besloten december 2025). De aanbesteding kent de mogelijkheid van uitbreiding. Hier is tweemaal gebruik van gemaakt. Eén tijdelijke positie van 0,4 fte gedurende de periode september 2023 t/m januari 2025, en een tweede tijdelijke positie van 0,8 fte gedurende de periode januari 2024 t/m januari 2025.

AIC4NL hecht eraan te beklemtonen dat elke vorm van belangenverstrengeling binnen AIC4NL voor haar niet acceptabel is. Uw vragen zijn mede aanleiding geweest voor ons om een onafhankelijk onderzoek uit te laten voeren naar deze kwestie. Daartoe wordt opdracht gegeven aan adviesorganisatie RSM. We zullen de uitkomsten van dat onderzoek in eerste instantie afwachten.

16 februari

De Europese aanbesteding kent de mogelijkheid van uitbreiding en maximaal 3 verlengingen van 12 maanden. Zoals aangegeven eindigt de dienstverlening van LunaVia per 31 maart 2026. Op basis van de geschatte opdrachtwaarde van

€800.000 ex BTW over de periode oktober 2022 t/m december 2024 (27 maanden), volgt een geschatte opdrachtwaarde van ongeveer €1.3M ex BTW over de periode van oktober 2021 t/m maart 2026 (42 maanden). Volgens onze huidige prognose is dit een goede indicatie voor de uiteindelijke kosten voor de dienstverlening van LunaVia onder deze aanbesteding tot en met 31 maart 2026. Verder kunnen we melden dat een interne controle heeft vastgesteld dat in overeenstemming met de checks en balances in onze procedures niemand zelfstandig procuraties en betalingen aan LunaVia heeft verricht.

27 januari

Begin 2022 heeft het Bestuur besloten tot de Europese aanbesteding van enkele ondersteunende diensten. Hiervoor is een onafhankelijk bedrijf, Procurement, gecontracteerd dat gespecialiseerd is in het begeleiden, opstellen, afhandelen van Europese aanbestedingen, en de interactie met het aanbestedingsplatform TenderNet. Daarmee is geborgd dat de aanbesteding professioneel, onafhankelijk en in overeenstemming met Europese aanbestedingsregels wordt uitgevoerd. Bij de uitvoering van de aanbesteding is er uitsluitend contact tussen het Bestuur en Procurement geweest.

Na sluitingsdatum heeft Procurement beoordeeld of de inschrijvingen aan de inhoudelijke en financiële voorwaarden en criteria voldeed. Vervolgens heeft Procurement het Bestuur geïnformeerd dat er één inschrijvende partij was die aan alle voorwaarden en criteria voldeed, te weten LunaVia. Het Bestuur heeft vastgesteld dat inschrijvende partij aan de behoeftestelling voldoet, en heeft diens gevolg besloten de aanbesteding aan deze partij te gunnen. De statutair en zelfstandig bevoegd bestuurder Lagendijk heeft vervolgens het aanbestedingscontract getekend.

REACTIE DIRECTEUR STICHTING AINED

Voor Stichting ECP heb ik gewerkt in verschillende rollen en in 2020 en 2021 ook als mt-lid ECP. Een van die rollen was die Coalitiesecretaris van de NL AIC en dat heb ik gedaan tot december 2021. De reden is dat ik was gevraagd om over te stappen naar de in december 2021 opgerichte stichting AiNed om te gaan werken als directeur ad-interim belast met het operationaliseren van organisatie AiNed. Deze stichting is het directe gevolg van een gehonoreerde NGF-aanvraag AiNed van het ministerie van Economische Zaken, welke vanuit de NL AIC is ontwikkeld en via EZ bij de NGF Commissie is ingediend. Vanuit good governance is direct besloten dat ik mijn taken en rollen bij ECP en NL AIC stopte en overdroeg aan een nieuwe coalitiesecretaris, hetgeen toen is gebeurd. Per januari 2022 was er een nieuwe

Coalitiesecretaris. De werkzaamheden tussen NL AIC en Stichting AiNed zijn toen gescheiden met elk een eigen governance structuur.

De nauwe samenwerking waar u naar verwijst, zit in de overlap van het onderwerp en netwerk maar NIET in bestuurlijke en operationele processen.

De Raad van Toezicht en het bestuur van Stichting AiNed hebben in 2022 vanuit good governance principes de capaciteitsvraag voor operationele functies via een Europese Aanbesteding op de markt gezet. Daar ben ik zowel als persoon als in mijn ad-interim rol NIET bij betrokken geweest. Er is door Stichting AiNed, LunaVia en door mij als persoon volledig gehandeld volgens good governance. Dit geldt ook voor het goedkeuren en betalen van facturen, waarbij door de stichting altijd het vier-ogen principe wordt gevolgd en personen niet hun eigen facturen betalen. Voor verdere vragen over de aanbesteding, verwijs ik u naar Stichting AIC4NL (voorheen Stichting AiNed).